

DZIELNA KSIĄŻKOWA POSZUKIWANA OD ZARAZ

Feminatywy
w ogłoszeniach
o pracę w toruńskiej
prasie codziennej
z lat 1867–1939

Feminatywy

,czyli żeńskie nazwy zawodów i ról społecznych, były obecne – według językoznawców – już w języku prasłowiańskim, z którego rozwinął się język polski. Udokumentowane użycie żeńskich form na terenach Rzeczypospolitej datuje się na okres panowania ostatnich Jagiellonów – leksemy te odnajdziemy w *Słowniku polszczyzny XVI wieku*. Kolejne wieki przynosiły ze sobą wyzwania rzucane kobietom w zakresie nowych ról społecznych i – co za tym idzie – nowe „żeńskie końcówki”. Feminatywy na dobre jednak zagościły w polskiej mentalności i kulturze językowej w pierwszej połowie XX wieku, szczególnie w dwudziestoleciu międzywojennym. Wówczas to kobiety – często osierocone bądź owdowiałe – nie tylko opłakiwały swoich poległych na wojnie ojców, synów, mężów czy braci, ale i – odnajdując się w nowej rzeczywistości – podejmowały pracę zarobkową.

Wystawa *Dzielna książkowa poszukiwana od zaraz. Feminatywy w ogłoszeniach o pracę w toruńskiej prasie codziennej z lat 1867–1939*

pokazuje skalę tego zjawiska.

Anonse pochodzą z periodyków, które w większości znajdują się w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu: „Gazety Toruńskiej” wydawanej w latach 1867–1921, „Słowa Pomorskiego” z lat 1920–1939 oraz „Dnia Pomorza” z lat 1936–1938.

Definicje feminatywów zostały opracowane na podstawie *Słownika języka polskiego*, t. 1–8, pod red. J. Karłowicza, A. Kryńskiego, W. Niedźwiedzkiego, Warszawa 1900–1927.

Baczność!
Ostledlłam się
w Podgórzu pod Toruniem
jako **stręczarka**.
W. SCHULZ,
Podgórz, Rynkowa 43 w podwórzu

Potrzebną jest natychmiast Panna
wydoskonalona w strojach dam-
skich. — **Reflektantki** zechcą się zgło-
sić A. B. poste restante Inowrocław.

Kucharz, gospodynie i panny
miejsca z dobrymi zaświadczeniami.
Litkiewicz, stręczarka.
Ulica Kopernika Nr. 207.

Reflektantka – kandydatka
do pracy

Stręczarka – pośredniczka
pracy (zajmująca się
głównie wyszukiwaniem
i polecaniem służących)

Książnica
Kopernikańska
w Toruniu

KURATORKA WYSTAWY:
Magdalena Geraga

KONSULTACJA:
Ewa Matuszewska,
Andrzej Mazur

Mamka

może się zgłosić przy ulicy Mostowej 13,
parter, w kantorze.

„Gazeta Toruńska” 1898, R. 32, nr 233

Wykształcone
**nauczycielki,
bony,
wychowawczynie**

Polki, Niemki, Francuzki,
rekomenduje biuro pod inteli-
gentnym kierunkiem rutynowa-
nej nauczycielki.

Marya Grabowska.

Toruń (Prusy Zachodnie)
Schillera ulica (Schiller-Str.) 12.

„Gazeta Toruńska” 1903, R. 39, nr 207

Freblanka

kongresowlanka, muzy-
kalna, potrzebna od 15
października do pięcio-
letniego chłopczyka.
Zgłaszać się: majętność
Przeczo, poczta Lubian
ka.

„Słowo Pomorskie” 1932, R. 12, nr 226

Higjenistka

społeczna wykwalifiko-
wana w elektro i hydro-
terapii przyjmie posadę
w szkołach wzgl. w za-
kładzie terapii hydro-e-
lektrycznej.

„Słowo Pomorskie” 1931, R. 11, nr 244

Poszukuję od 1-go lutego
lub później
**rutynowanej
pielęgniarki**

niemowląt
do dwojga dzieci. Zgłosze-
nia z fo ograją i ewentual-
nymi świadectwami proszę
nadesłać do

**Austenowa,
Brusy, (Pomorze)
tartak parowy.**

„Słowo Pomorskie” 1924, R. 4, nr 26

Elewka

potrzebna do przedszkola,
roztropna, staranna, mogąca
śpiewać. Bydgoska 62.

„Słowo Pomorskie” 1926, R. 6, nr 103

Poszukuje i poleca

**nauczycielki, wycho-
wawczynie, panie do
towarzystwa, freblan-
ki, bony oraz wyrę-
czycielki pani domu.**

Ludomiła Miecznikowska
egzaminowana nauczycielka
szkół wyższych.

Gewerbsmässige Stellenver-
mittlerin für Lehrerinnen.
Toruń, ulica Szewska 3.

„Gazeta Toruńska” 1914, R. 50, nr 21

Poszukuję

seminarzystki, która przygo-
towałaby 6 cioletnią dzie-
czynkę do szkoły, w godzi-
nach popołudniowych. Ewtl.
całe utrzymanie. Łask. zgło-
szenia pomiędzy godz. 1–3
w południe. E. Wawrzyniak
Toruń, ul. Król. Jadwigi 20.

„Słowo Pomorskie” 1928, R. 8, nr 15

Bona – zagraniczna nauczycielka
dzieci, ucząca m.in. konwersacji
w swoim rodzimym języku

Elewka – uczennica

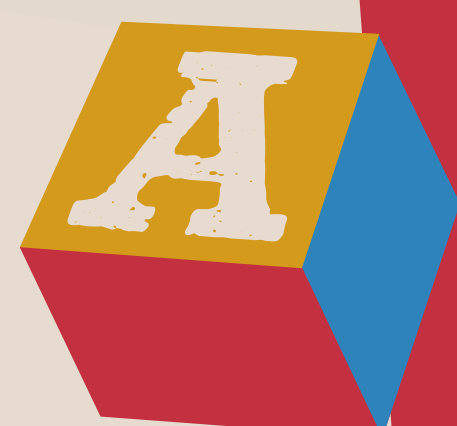
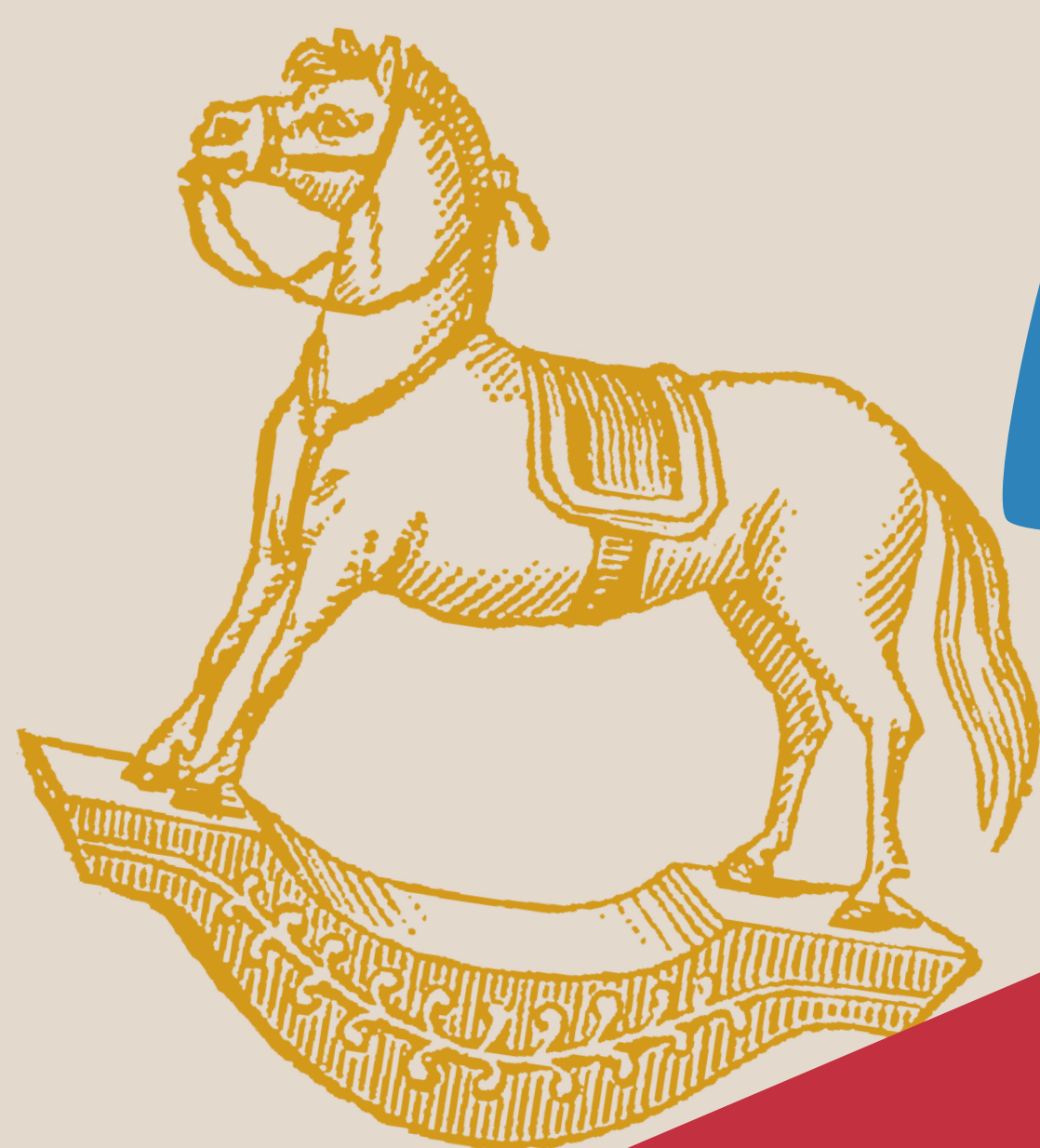
Freblanka – nauczycielka małych
dzieci, stosująca metody wychowania
oparte na koncepcji Friedricha Froebela

Mamka – kobieta karmiąca piersią
cudze dzieci

**Rutynowana pielęgniarka
niemowląt** – biegła, mająca
doświadczenie pielęgniarka
zajmująca się niemowlętami

Seminarzystka – studentka placówki
nauczania przygotowującej nauczycieli/
nauczycielki szkół elementarnych

Wyręczycielka – pracowniczka
wyręczająca pracodawcę
w konkretnych zadaniach

Wolne posady.

Bielizniarki

zdolne na bieliznę damską i męską, potrzebne zaraz Stary Rynek 8 parter.

„Słowo Pomorskie” 1924, R. 4, nr 58

Kuśnierka

zdolna potrzebna. Grodzka 53, I ptr., godz. 1–2

„Słowo Pomorskie” 1937, R. 17, nr 238

Hafciarka

biegła w pracach włóczykowych, szydełkiem i drutami potrzebna. Zgłoszenia: S. Kałamajski, Szeroka 21.

„Słowo Pomorskie” 1937, R. 17, nr 238

Poszukuję od zaraz dorabiaczki

do stroju kapeluszy przy wysokim wynagrodzeniu. M. Gębarska „Salon Mód” ul. Król. Jadwigi 5.

„Gazeta Toruńska” 1921, R. 57, nr 134

Krawców

na akolitową pracę konfekcyjną, także i

Krawczek

poszukują Zorojski i Czyżniewski Król. Jadwigi nr. 16, wchód małe Garbory.

„Słowo Pomorskie” 1923, R. 3, nr 120

Poszukuję samodzielnej modniarki

zaraz lub później Helena Mordawska specj. skład kapeluszy damskich Chetwino (Pomoc z)

„Słowo Pomorskie” 1925, R. 5, nr 14

Rysowniczką

wzorów do haftu w osobie młodej inteligentnej pani, która poszukuje odpowiedniej posady. Spiesne oferty pod 47850 do St. Pom

„Słowo Pomorskie” 1927, R. 7, nr 143

Modystka

z kilkuletnią praktyką, egzaminowana poszukuje odpowiedniej posady.

„Słowo Pomorskie” 1927, R. 7, nr 117

Do pracowni krawieckiej (damskiej) A. Rafalskiej potrzebna

panna do szycia

i panienka do nauki, tam przyjmują się obstalunki. Słowackiego (Waldstr.) 33.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 16

Krawiczka

szuka w domu roboty.

„Gazeta Toruńska” 1919, R. 55, nr 107

Panna

z szyciem poszukuje posady do dzieci lub innego zajęcia. Łaskawe oferty „Par” Toruń.

„Słowo Pomorskie” 1931, R. 11, nr 244

Potrzebna mereżkarka

maszynowa i wyuczona krawcowa pod ręczną. Stary Rynek 18, I ptr. lewa.

„Słowo Pomorskie” 1925, R. 15, nr 89

Bielizniarka – szwaczka bielizny

Dorabiaczka – stylistka mody, modystka zajmująca się projektowaniem i wyrobem akcesoriów, np. kapeluszy

Krawczka – krawcowa

Kuśnierka – rzemieślniczka zajmująca się wyrobem ubiorów ze skór zwierzęcych

Mereżkarka – hafciarka zajmująca się wyszywaniem ozdobnego ściegu na bieliźnie

Panna z szyciem/panna do szycia – krawcowa

Samodzielna modniarka/modystka – właścicielka bądź pracowniczka salonu mody

Poszukuje się zaraz lub
później
bieglej
korespondentki
w polskim i niem. języku.
Len w Toruniu,
Szeroka 18, 1.
„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 8

Do Gdańska
poszukuje się natychmiast
zdolnej stenotypistki
znającej cokolwiek język niemiecki. Ołerty z wym.
pensji, życiorysem, fotogr., odp. świadectw, uprasza
się pod W. L. 575 bef. do Rudolf Mosse, Gdańsk.
„Słowo Pomorskie” 1928, R. 8, nr 15

Na okres kampanii
ziemniaczanej poszukuje
się
Praktykantki
biurowej. Natychmiasto
we zgłoszenia z doku-
mentami i poleceniami
w godzinach urzędowych
do biur Firmy „Lubań-
Wronki” w Toruniu Szo-
sa Lubicka 38/58
„Słowo Pomorskie” 1939, R. 19, nr 200

Kantorzystkę
wykwalifikowaną, znającą Polski i niemiecki
język, polską stenografię i piszącą biegle
na maszynie systemu „Remington”.
Przyjmujemy tylko piśmienne oferty z od-
pisami świadectw
W. KORZENIOWSKI T. A.
GRUDZIĄDZ (POMORZE).
„Słowo Pomorskie” 1922, R. 2, nr 197

Izba Handlowa Grudziądz
poszukuje możliwie od zaraz

biuralistę
lub **biuralistki,**
zupełnie bieglej w polskim i niemieckim. Umie-
jącej na maszynie pisać, ma pierwszeństwo.
Osobiste przedstawienie się z życiorysem w
obydwóch językach.
„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 1

Poszukuje zaraz do mego
biura dzielną
pomocniczkę biurową
Tylko osoby mogące samo-
dzielnie pracować, i rzetelne
zechcą się zgłosić z podan.
pensji i referencji. Pokój
umebl. może być odstąpiony.
Winkowski, kom.sąd Chojnice
„Słowo Pomorskie” 1926, R. 6, nr 196

Dwóch maszynistek
i jednej siły kancelaryjnej
poszukuje się. Kandydatki muszą pochodzić z Pomorza.
Wymagana gruntowna znajomość języka polskiego i
umiejętność pisania na maszynie. Zgłaszać się w
adjutanturze dowództwa Centr. Obozu Podoficerskich
 Szkół Artylerji (C. O. P. S. A.) Toruń-Mokre od 9 - 4.
„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 80

Przyjmiemy natychmiast, lub później na bardzo
korzystnych warunkach:
buchaltera (buchalterkę)
pierwszorzędną siłę, samodzielnego bilansistę z prak-
tyką w zakładach przemysłowych,

kilka buchalterek
młodszych z ukończonym kursem handlowym,
registratora (registratorkę)
obeznanego nawkróś z registraturą i kartotekami;
stenotypistkę

stenografującą i piszącą biegle na maszynie po polsku.
Znajomość języka niemieckiego dla wszystkich
urzędników niezbędna.
Łaskawe zgłoszenia z życiorysem i odpisami
świadectw prosimy przesłać pod adresem
Herzfeld & Victorius, Tow. Akc.
Odlewnie żelaza i emaljerner
w Grudziądzu.

„Słowo Pomorskie”
1921, R. 1, nr 57

Biegle korespondentka – autorka
wiadomości prasowych, nadsyłanych
także z zagranicy, bądź specjalistka –
pomocniczka handlowa zajmująca
się korespondencją

Biuralistka – pracowniczka biura

Buchalterka – księgowa bądź
pracowniczka prowadząca
korespondencję handlową

Kantorzystka – pracowniczka kanтору

Maszynistka – pracowniczka
biurowa posiadająca umiejętność
pisania na maszynie

Registratorka – rejestratorka

Siła kancelaryjna – pomocniczka
biurowa

Książnica
Kopernikańska
w Toruniu

Do mającego się wkrótce
otworzyć magazynu mód
poszukuję zaraz

dzielna ekspedientkę

do oddziału konfekcji dam-
skiej,

do oddziału bławatów,

kasjerkę

z dokładną znajomością książ-
kowości i biegłą w korespon-
dencji oraz

ucznia

nie poniżej lat 17.

Zgłoszenia tylko piśmienne
z podaniem pretensji i dołą-
czeniem fotografii należy a-
dresować:

Jan Sypniewski.
Toruń, Stary Rynek 14.

„Gazeta Toruńska” 1913, R. 49, nr 226

Dzielna sprzedawczka

biegła w języku polskim
potrzebna od 15. stycznia
do filii naszej w Ławie
(Dt. Eylau). Zgłoszenia

przyjmuje
Conrad Tack & Co.
G. b. m. H.
Toruń (Thorn.)

„Gazeta Toruńska” 1914, R. 50, nr 5

Rutynowana ekspedientka

do oddziału towarów krótkich, zechce się zgło-
sić z pod. warunków, fotogr. pp. do firmy

„BAZAR” B. KNAST,
Pelplin.

„Słowo Pomorskie” 1926, R. 6, nr 196

Uczciwa kasjerka

potrzebna zaraz do mego
detalicznego składu towarów
kolonialnych, władająca biegle
językiem polskim i niemiec-
kim.

„Słowo Pomorskie” 1923, R. 3, nr 120

Od 1. 1. 33. wolna posada propagandystki

Wymagane 100 zł po-
życzki na okres 2 mie-
sięcy. Of proszę skiero-
wać do Słowa Pom.

„Słowo Pomorskie” 1932, R. 12, nr 291

Bukieciarka

samodzielna potrzebna.
Odpisy świadectw, foto-
grafie, warunki kiero-
wać: Słowo Pomorskie,
Gdynia.

„Słowo Pomorskie” 1939, R. 19, nr 187

Kwiaciarka

polsko-niem. i gospody-
ni z dobrym gotowaniem
na wyjazd potrzebna. O-
ferty do Słowa

„Słowo Pomorskie” 1938, R. 18, nr 188

Marszantka

samodzielna ekspedient-
ka, poszukuje posady od
1. 10. Oferty do Słowa
Pom.

„Słowo Pomorskie” 1933, R. 13, nr 210

Bukieciarka – kobieta zajmująca się
układaniem bukietów i kwiatnych ozdób

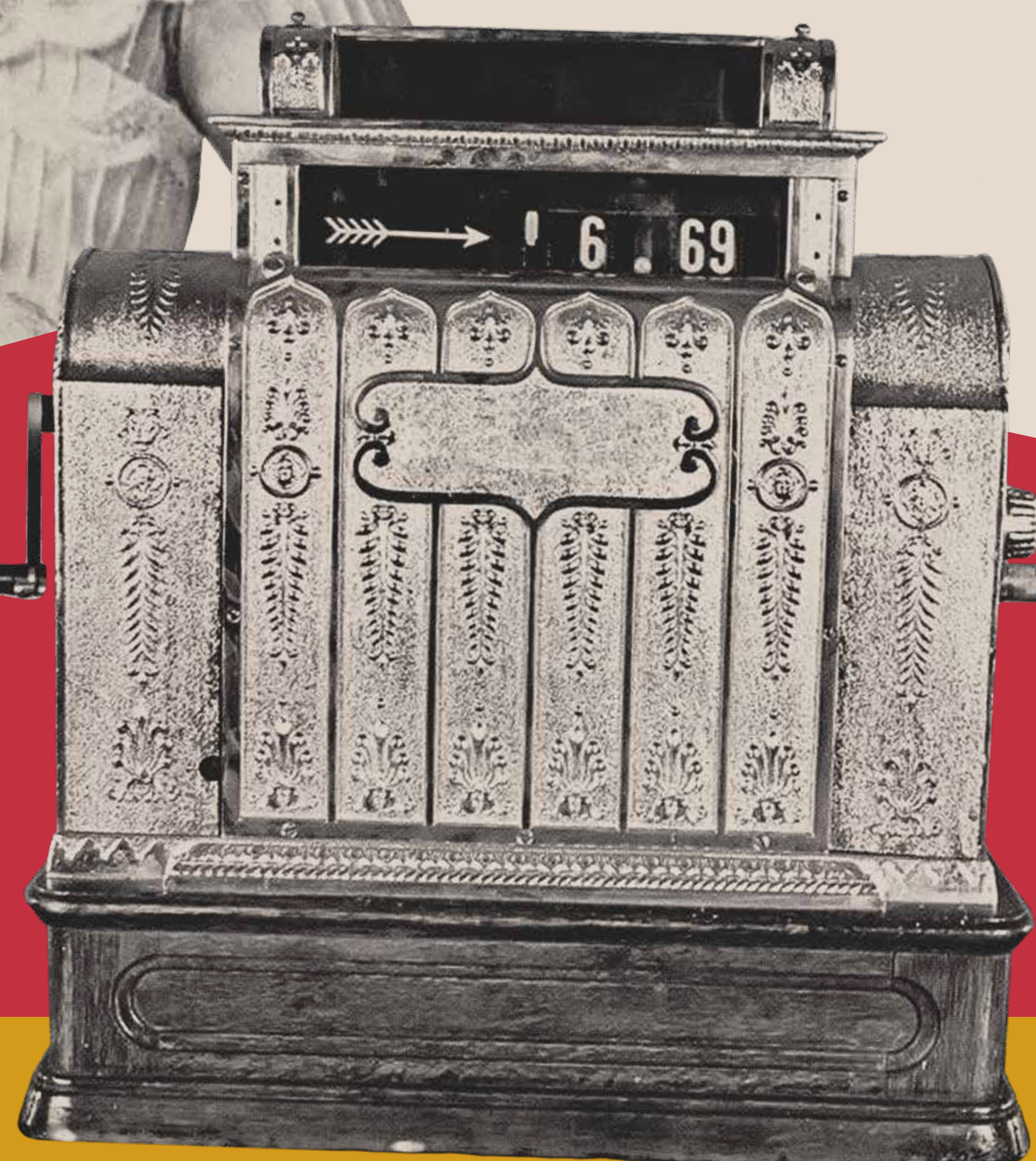
Dzielna sprzedawczka – energiczna,
skuteczna sprzedawczyni

Kwiaciarka – ogrodniczka bądź
sprzedawczyni kwiatów

Marszantka (marszandka) – właścicielka
bądź pracowniczka sklepu z modą damską

Propagandystka – kobieta zajmująca się
kształtowaniem opinii publicznej, np. biorąca
udział w pokazach mody, śledząca trendy
i przysłuchująca się rozmowom klientek
po to, by zdobyte informacje przekazywać
salonom modowym; lanserka

Rutynowana ekspedientka (ekspedientka) –
doświadczona, biegła sprzedawczyni

KSIĄŻKOWA
piszącą również na maszynie, biegłą w polskim i niemieckim,
ORAZ
dzielną starszą ekspedientkę
dobrze poleconą do hurtowni towarów
drobnych (krótkich) przyjmujemy zaraz.
Zgłoszenia piśmienne z dołączeniem fotografii i wymagań.
Jaszkowski i S-ka, — Bydgoszcz, Stary Rynek 29.

„Słowo Pomorskie” 1922, R. 2, nr 41

**Dzielna
kantorzystka**
władająca językiem pol-
skim i niemieckim potrze-
bna do lżejszych prac
biurowych
spedytor W. Böttcher

„Gazeta Toruńska” 1920, R. 56, nr 48

Młodsza buchalterka
z dobrymi świadectwami szuka odpowiedniego miej-
sca, lub też jako kasyerka od 1. lutego r. b. Jest
ona obeznana z całą ksiązkowością oprócz steno-
grafii i pisania na maszynie. Łaskawe oferty z po-
daniem wysokości pensji do Gazety Toruńskiej
pod literą Z.

„Gazeta Toruńska” 1914, R. 50, nr 10

Samodzielna ksiązkowa
może się zaraz zgłosić w
Banku Zbożowym
przy ul. Łaziennej 21.
K 273.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 24

**Rutynowana
ksiązkowa
bilansistka**
obeznana z amerykań-
ską ksiązkowością po-
trzebna od 1. III. br.
Zgłoszenia piśmienne z
podaniem warunków
proszę skierować do
f-my W. Muleczyński,
Starogard.

„Słowo Pomorskie” 1929, R. 9, nr 34

Buchalterka
dobra bilansistka, wła-
dająca językiem pol-
skim i niemieckim. po-
szukiwana natychmiast.
Oferty z podaniem wy-
sokości pensji do „Sło-
wa Pomorskiego”

„Słowo Pomorskie” 1929, R. 9, nr 34

**Ksiązkowy
lub
Ksiązkowa**
możliwie z branży zbożowej
potrzebny od zaraz.
W. Łoga & Ska, Toruń,
Dom Rolniczo-Handlowy.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 8

Poszukuję dziel-
nej starszej
ksiązkowej
(lub ksiązkowego) dla
interesu kolonialnego,
władającą językami pol-
skim i niemieckim od
zaraz lub później.

„Gazeta Toruńska” 1921, R. 57, nr 167

Buchalterka – kobieta
prowadząca księgi rachunkowe
bądź handlową korespondencję

Dzielna kantorzystka –
pracowita, energiczna
pracowniczka kantoru

**Samodzielna ksiązkowa/
dzielna ksiązkowa/
ksiązkowa-bilansistka** –
biegła, mająca doświadczenie
księgowa

7813,00
967,30 980
43,58 00
04,00 00

50	80	90
207	1350	1530
1224	1394	1547
1241	1411	1564
1258	1428	1581
1275	1445	1598
1292	1462	1615
1309	1479	1632
1326	1496	1649
1343	1513	1666
1360	1530	1683

10	20	30	40	50	60	70	80	90
2567	2571	2575	2579	2583	2587	2591	2595	2599
2603	2607	2611	2615	2619	2623	2627	2631	2635
2639	2643	2647	2651	2655	2659	2663	2667	2671
2675	2679	2683	2687	2691	2695	2699	2703	2707

Poszukuje się zaraz, lub
później doświadczonej, ener-
gicznej
wyřęczycielki
do pomocy kierownika.
TORUŃ, główny dworzec
restauracja.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 56

Poszukuje się zaraz, lub od
1 lipca
podręcznej
do stroju kapeluszy.
„Salon Mody”
ul. Królowej Jadwigi

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 137

Panna
z większego gospodarstwa, wierna, i lubiąca dzieci,
życzy sobie przyjąć miejsce
wyřęczycielki,

choćby od zaraz
Łaskawe zgłoszenia proszę nadesłać do „Ga-
zety Toruńskiej” pod nr. 3262.

„Gazeta Toruńska” 1917, R. 53, nr 186

Posługująca

do robót domowych potrze-
bne. Zgłoszenia D 465
n. Klonowicza 27a, 1, na pr.
(Talstr.)

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 23

Posługaczka

potrzebna.
Bydgoska 26, II.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 15

Panny służące

z dobrymi świadectwami poleca
Litkiewicz,
Toruń, Mostowa ulica Nr. 20.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 16

Poszukuję i polecam
**wyřęczycielki pań domu, go-
spodynie, pokojówki, dziew-
czyny do wszelkiej pracy do-
mowej, kucharki i dziewczyny**
do dzieci.

Emma Baum,
gewerbemässige Stellenvermittlerin
Thorn Koppernikusstr. nr. 25
Telefon 1014

„Gazeta Toruńska” 1915, R. 51, nr 207

Gospodynie

z dobrymi świadectwa-
mi poszukują miejsca
od zaraz lub od 1 kwietnia. Bliższą
wiadomość udzieli
Litkiewicz, stręczarka.

Toruń, ulica Kopernika Nr. 207.

„Gazeta Toruńska” 1881, R. 15, nr 38

Pokojówka kawiarka

potrzebna od 1 lipca b. r.
do pałacu w Piątkowie.
Domnium Piątkowo
p. Zielen Pr.-Zach.

„Gazeta Toruńska” 1907, R. 43, nr 122

Potrzebna posługaczka

na trzy godziny przed po-
łudniem i trzy godziny po
południu.

Kujawska
ulica Grudziądzka 84 II.

„Gazeta Toruńska” 1919, R. 55, nr 45

Kawiarka – kobieta zajmująca się
parzeniem i podawaniem kawy;
baristka

**Podręczna/posługująca/
posługaczka** – pomocnicza,
służąca

Wyřęczycielka – pracowniczka
wyřęczająca pracodawcę
w konkretnych zadaniach

Barówki

2 dzielne panienki władające
językiem polskim i niemiec-
kim do baru potrzebne za-
raz. Zgłosz. piśmienne przyj-
muje G. Chr. Tczew, dwor-
cowa 16.

„Słowo Pomorskie” 1927, R. 7, nr 162

Pokojowa

potrzebna zaraz lub od 1. 5.
rb. Małe Garbary 12/14 i p.
Zgłoszenia od 6½ do 8½

„Słowo Pomorskie” 1926, R. 6, nr 87

Poszukuje
**dzielnych bufetowych
dzielnej kawiarki**
i pomocników gastronomicznych.
Kawiarnia Pomorzanka
Gracjan Dąbrowski i Ska.

„Słowo Pomorskie” 1924, R. 4, nr 280

Kawiarka

pierwszorządna i samodzielna
od 1 czerwca potrzebna. Ka-
wiarnia „Pomorzanka” Toruń

„Słowo Pomorskie” 1928, R. 8, nr 115

Panny do bufetu

z dobrymi świadectwami
poszukuje zaraz Restauracja
Dworcowa. Łaskowice

„Słowo Pomorskie” 1924, R. 4, nr 58

Uczciwa panienka jako

bufetowa

potrzebna do pierwszorzędnej kawiarni,
gdzie wskazać eksp. Słowa Pom. K. 92.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 1

Poszukuję

bufeciarki, wóźnice i służą-
cych kucharki wyręczycielki
pokojówki, dziewczyny do
wszelkiej pracy i dziewczy-
ny do dzieci.

Emma Baum,
Thorn Kopernikusstr. 25

„Gazeta Toruńska” 1917, R. 53, nr 88

Dwie dzielne kuchmistrzynie

obeznane dokładnie ze sztuką kucharską, zaprawą warzywa
i owoców, umięjące pokierować rozległą kuchnią, około ty-
siącą ludzi, zechcą natychmiast swe podania wnieść z do-
łączeniem świadectw i życiorysem.

DYREKCJA ZAKŁADU PSYCHIATRYCZNEGO
w Kocborowie pod Starogardem (Pomorze).

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 87

Barówka – pracowniczka baru

Bufetowa/panna do bufetu/
bufeciarka – kelnerka

Dzielna kawiarka – pracownica,
energiczna kobieta zajmująca się
parzeniem i podawaniem kawy;
baristka

Wyręczycielka – pracowniczka
wyręczająca pracodawcę
w konkretnych zadaniach

Książnica
Kopernikańska
w Toruniu

2 biegle nakładaczki

mogą się zaraz zgłosić.

Drukarnia
Artystyczna
Szopena 22.

„Słowo Pomorskie” 1921, R. 1, nr 42

Prasowaczki

zdolnej poszukuję. Toruń, ul.
Kopernika. Pralnia. g-8004

„Słowo Pomorskie” 1928, R. 8, nr 15

== Klejarki ==

mogą się zgłosić

R. Preuss,
Pom. Fabr. Wyr. Papierow.
Toruń, ulica Łazienna 3.

„Słowo Pomorskie” 1928, R. 8, nr 64

2 klejarki

wykwalifikowane
swym zawodzie natych-
miast potrzebne. Zgła-
szać się: Polska Wytw.
Torebek Papierowych,
Wielkie Garbary 10.

„Słowo Pomorskie” 1933, R. 13, nr 118

Retuszerka

potrzebna od 1 lutego
pierwszorzędna siła do
nowoczesnej fotografii.
Zgłoszenia: fotograf Lan-
ge, Grudziądz, Solna 6.

„Słowo Pomorskie” 1934, R. 14, nr 10

Zecerka

biegła w swym zawo-
dzie z 4-letnią praktyką
poszukuje posady od 1.
5. 1929. Oferty do Słowa
Pom. pod g10964.

„Słowo Pomorskie” 1929, R. 9, nr 76

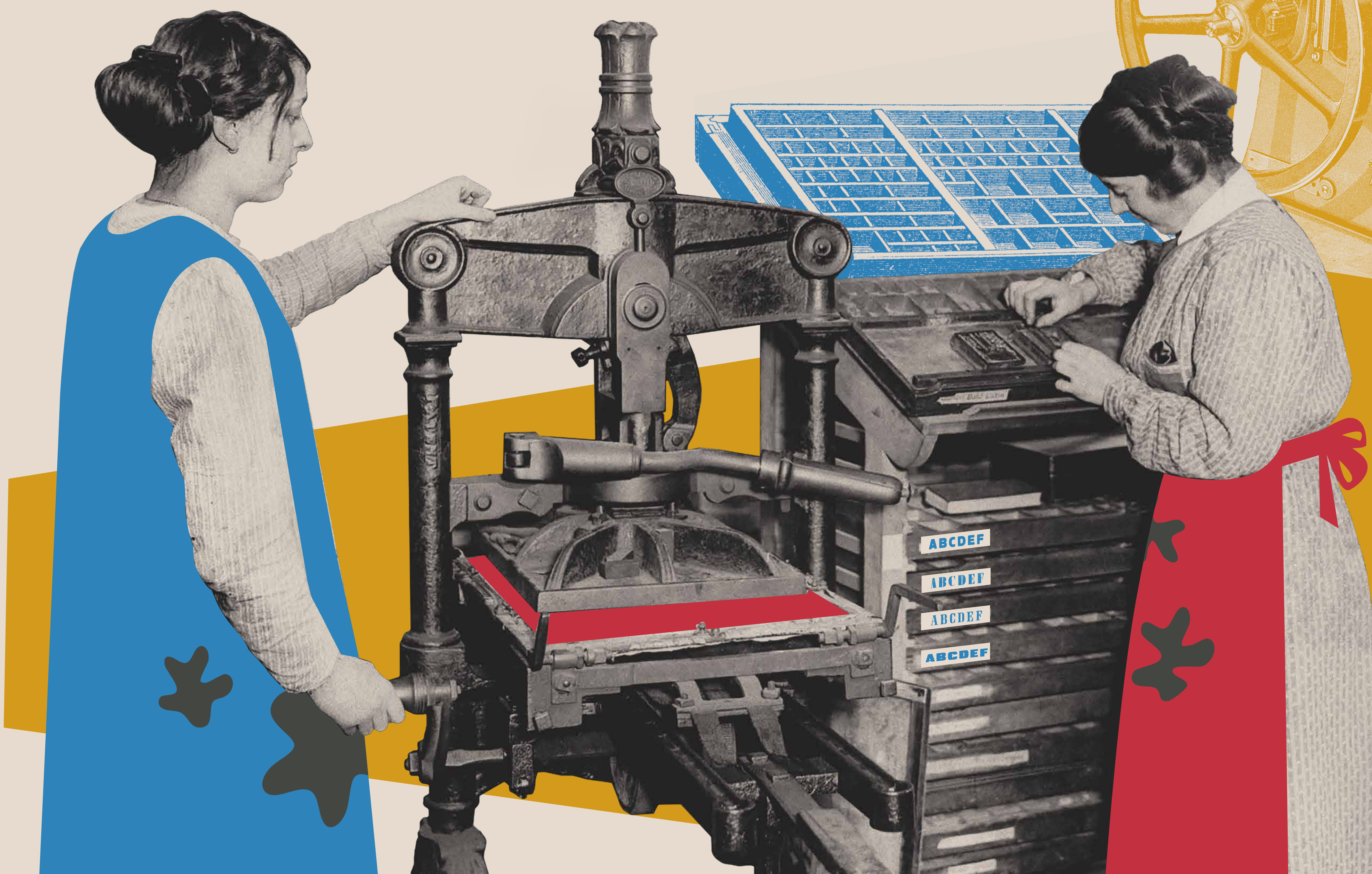
Klejarka – pracowniczka
zajmująca się wyrabianiem kleju

Nakładaczka – pracowniczka
drukarni nakładająca arkusze
papieru na maszynę drukarską

Prasowaczka – kobieta
zajmująca się zawodowo
prasowaniem bielizny

Retuszerka – pracowniczka
zakładu fotograficznego

Zecerka – pracowniczka
drukarni składająca tekst

Fotografistka

retuszerka zdolna siła
samodzielna szuka posa-
dy. Oferty do Słowa Po-
morskiego.

„Słowo Pomorskie” 1931, R. 11, nr 225

Zarządzająca

we większem gospodarstwie
lub przedsiębiorstwie, ewtl.
spółniczka, (Reflekt. chętnie
z kresów.) Adres w Słowie
Pomorskiem pod g 11489.

„Słowo Pomorskie” 1926, R. 6, nr 103

Młodej, sympatycznej spółniczki

dla powiększenia intere-
su z kapitałem 30.000 zł
poszukuje kawaler lat
28. Cel matrymonjalny.
Zgłoszenia z fotografią
do SL Pom. pod d 2928.

„Słowo Pomorskie” 1929, R. 9, nr 271

Chiromantka- grafologini

z Wiednia przepowiada
przeszłość, terażniejszość
przyszłość. Przyjmuje tak-
że w niedzielę. Tczew, ul.
Szopena 36, parter lewo,

„Dzień Pomorza” 1937, nr 65

Dr. Clara Kühnast, amerykańska dentystka dla dam i dzieci.

Chelmińska ul. 319.

„Gazeta Toruńska” 1883, R. 17, nr 259

Fortepianistę (kę)

zaraz na stałą posadę
przyjmie

Hotel Dwór Wąbrzeski,
Wąbrzeźno (Pom.)

„Słowo Pomorskie” 1924, R. 4, nr 58

Skrzypaczka

obligacis-ka rutynowana
równocześnie śpiewacz-
ka wolna. Bednarek, u
pp. Zielińskich, Fosa
Staromiejska 2.

„Słowo Pomorskie” 1930, R. 10, nr 136

Fordanserka

zaraz potrzebna. Zgło-
szenia osobiste. Adres:
wskaże filja Słowa Po-
morskiego, Chelma, ul.
Toruńska 1.

„Słowo Pomorskie” 1933, R. 13, nr 274

Chiromantka

przepowiada przyszłość, z
ręki, kart i grafologii Su-
kiennicza 9.

„Słowo Pomorskie” 1931, R. 11, nr 238

Chiromantka – kobieta
wróżąca z dłoni

Fordanserka – płatna
partnerka do tańca

Fortepianistka – pianistka
bądź stroicielka fortepianów

Grafologini – badaczka
ludzkich charakterów
na podstawie pisma

Spółniczka –
współniczka

PROJEKT GRAFICZNY:
Kamil Snochowski

W projekcie wystawy wykorzystano fotografie z zasobów cyfrowych:
Narodowego Archiwum Cyfrowego, Biblioteki Narodowej,
Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie, Biblioteki Stanowej stanu
Queensland w Brisbane, The National Archives w Londynie